

Izhaja

vsak četrtek, ako je ta dan praznik, dan poprej.

Dopisi naj se frankujejo in pošiljajo uredništvu „Mira“ v Celovec, Pavličeva ulica št. 7.

Osebni pogovor od 10. do 11. ure predp. in od 3. do 4. ure popoldne. Rokopisi se ne vračajo.

Za in serate se plačuje po 20 vin. od garmond-vrste za vsakokrat.

MIR

Velja:

za celo leto 4 krone.

Denar naj se pošilja točno pod napisom:

Upravništvo „Mira“ v Celovec,

Vetrinjsko obmestje šte. 26.

Naročnina naj se plačuje naprej.

Leto XXIV.

V Celovec, 15. junija 1905.

Štev. 24.

Slovinci! Zakurite na večer 4. junija v čast slovanskima apostoloma sv. Cirilu in Metodu po vseh slovenskih gorah in planinah prav mnogo kresov.

Slavnostna akademija slovenskih bogoslovcev v Celovec.

Bili so časi na Koroškem, ko slovenski narod ni imel koga, da bi se zatekel k njemu v svojih silah in težavah, ko je bil kakor ovca izdan požrešnemu nemškemu volku. Edini njegov zagovornik, edini njegov prijatelj in dobitnik je bil tedaj slovenski duhovnik, ki je, sam izšel iz naroda, vzlic vsem mogočim pritiskom vendar ostal zvest svojemu rodu in jeziku in stal trdno na braniku pravic svojega naroda. Časi so se spreminjali, ali tudi dandanes moramo priznati, da je tudi sedaj še slovenski duhovnik na Koroškem steber slovenstva v deželi. Res je, da so se posebno v zadnjem času začele množiti na Koroškem vrste posvetnega razumnštva, res je, da je to razumnštvo odločno in z velikim uspehom poseglo v boj za prava svojega naroda, ali večji del bremena — narodnega dela — sloni še vedno na ramah slovenske duhovščine. Brez nje bi bilo narodno delo ne samo otežavljeno, ne, gotovo brezuspešno, nemogoče. Resnica je sicer tudi, da ni povsod vse zlato, kar se sveti; tudi v duhovniških vrstah se najdeje možje, katerim je njihovo slovensko srce nehalo utripati za slovensko stvar, katerim je narodna mlačnost z vsemi svojimi posledicami prešla v dušo, ali to so le redke izjeme med ostalimi navdušenimi bojovníki za blagor svojega naroda. Reči smemo z vso upravičenostjo, da se smemo koroški Slovenci ponasati s svojo duhovščino.

Ker je torej duhovščina pri nas tako ozko spojena z vsem, kar se tiče našega naroda, nas pač mora živo zanimati vse njeno dejanje in nehanje, posebno pozornost pa moramo posvečati onim sinovom svojega naroda, ki se šele pripravljajo za ta tako važni poklic. Od njih bo v kratkem času odvisen marsikak uspeh ali neuspeh narodnega dela, saj bodo takoj, ko zapustijo svoj

izobraževalni zavod, morali poprijeti s krepko roko za delo svojih prednikov.

Že od nekaj je navada v celovski bogoslovnici, da se pripravljajo bogoslovci poleg študij, katere jim nalaga bodoči duhovniški poklic, tudi za javno delovanje izven cerkve. Tako ste se osnovali v bogoslovnici dve akademiji, slovenska za Slovence, nemška za Nemce. Sicer bi se dalo o tem marsikaj pisati, kar si pa prihranimo za drugo priložnost, omenimo naj danes le toliko, da mora Slovenec marsikaj čutiti, da je Slovenec. V slovenski akademiji se torej pripravljajo slovenski bogoslovci za bodoče svoje narodno delo. Vsako leto pa pred koncem učnega leta priredijo slavnostno akademijo, h kateri ima pristop vsak Slovenec. Tako slavnostno akademijo so priredili prošli četrtek.

V zato pripravljani dvorani, katera je bila okrašena z deželno in cesarsko zastavo, slovenska najbrž ni bila dovoljena radi ljubega miru, s podobno sv. bratov Cirila in Metoda, Andreja Einspielerja ter Strossmayerja, se je zbrala množica poslušalcev, da je bil vsak prostor zaseden. Med navzočimi smo opazili skoro do zadnjega vse posvetno slovensko razumnštvo celovško, nad vse častno pa je bila zastopana slovenska duhovščina, a bilo pa je tudi lepo število kmetov pričujočih, vse znak, kako živo se zanimajo koroški Slovenci za prireditelje slavnosti in prireditev samo.

Akademijo je otvoril tamburaški zbor s točno igrano koračnico. Poleg te točke so udarjali tamburaši še štiri druge komade, izmed katerih nam je posebno ugajal venec Prešernovih pesmi. V obče moramo izreči tamburašem in njihovemu vodji vse priznanje, kajti tako fino smo čuli še malokdaj igrati. Pripomnimo naj tudi takoj, da nas posebno veseli, da so si ustanovili bogoslovci svoj tamburaški zbor, kajti zunaj, ko pridejo med ljudstvo, bodo pač imeli večkrat priliko, pomagati našemu narodu, ki ljubi petje in glasbo nad vse, pri ustanovitvi in vodstvu tamburaških društev.

Predsednik akademije, g. J. Lučovnik, pozdravi nato došle goste, nekatere imenoma, ter izrazi svoje posebno veselje, da je med udeležniki toliko nekdanjih članov akademije in pa toliko zastopnikov kmetijskega stanu. Nato je zapel pevski

zbor pesem „Domovini“. Poleg to pesmi so se pele še tri druge: Sattnerjeva „Na planine“, Mašekova „Strunam“ (kvartet) in „Jadransko morje“. Občudovali smo krepke, dobro izvežbane glasove, in fino, točno izvedbo. Najbolj nam je ugajal kvartet. Vsa čast pevovodji g. Linasiju, ki je svoje pevce tako izborno izvežbal. — Po prvi pevski točki je sledil govor g. Hafnerja o nalogah delavskih društev. Govor je jako skrbno izdelan ter kaže, da se je g. govornik potrudil, podati v lepi obliki najboljše misli. Govor priobčujemo v celoti pod naslovom „delavsko gibanje“. Drugi govor je govoril g. J. Dolinar. Odločil se je sicer za staro, ali pri nas vedno tako novo in perečo snov — naše šolstvo. Govornik je v svojem govoru, prepojenem z odločnim narodnim duhom, pojasnjeval, kolikega pomena je za narodni obstanek in napredek narodno in versko čuteče učiteljstvo, katero je žalibog na Koroškem vse kaj drugega nego narodno in versko čuteče. Sicer je snov, kakor smo že rekli, stara, ali govornik jo je obdelal tako zanimivo, da so poslušalci spremljali njegova izvajanja z vso pozornostjo od začetka do kraja in mu izkazali svoje priznanje z burnim odobravanjem. G. Dolinar bo pri narodnem delu mož na svojem mestu.

Sklepne besede je zopet govoril predsednik akademije, g. Lučovnik, ter zahvalil navzoče na mnogobrojni udeležbi. V imenu udeležnikov je zahvalil prireditelje starosta celovških Slovencev, g. profesor Schrey, za užitek, ki jim ga je podala cela prireditev, ter vzpodbujal prireditelje k nadaljnjemu krepkemu delu za bodočnost.

Ta slavnostna akademija nam je pokazala, da sme slovenski narod na Koroškem pričakovati od svojih sinov, ki se pripravljajo za vzvišeni svoj duhovniški poklic, vsega najboljšega. Ona krepka narodna zavest, ki je dihala iz cele prireditve, nam je porok, da bodo gospodje prireditelji te akademije, ko stopijo med narod, znali poleg svojega poklica ceniti čast svojega roda in jezika, da bodo s svojimi starejšimi tovariši znali odločno braniti pravice svojega naroda. Trdno prepričani, da nas ta up ne bo varal, da bodo izpolnili to, česar pričakuje narod od njih, jim kličemo: Le tako naprej preko vseh zaprek! Kar sedaj sejete, bodele pozneje želi! Iz naroda za narod! Iz naroda ste izšli, in vaša dolžnost je, da uprete vse svoje sile, da dobi narod, kar je njegovega. A

Podlistek.

Črtice iz zgodovine koroških Slovencev.

(Piše Jan. Maierhofer.)

Iz časov zlate svobode: umeščenje slovenskih knezov.

Borut, Karat, Hotimir, Vladuh, Ingo, Prvislav, Zimičas, Stojmir, Etakar — spoštljivo izgovarjajte ta imena! Ta imena so imena naših slavnih knezov, imena slovenskih vojvod na Koroškem. Dà, tedaj so se drugače bali Franki in Nemci Slovanov. — Viteško se je vzdignil kralj Samo (622 do 658), osvobodil Slovence krutega jarma Obrov, zapodil Franke in Bavarce iz slovenskih dežel, in slovenska država, enotna in mogočna, pod enim viteškim slovenskim kraljem, je zaslovela po svetu. Zasnova se je na sedanjih tleh avstrijskih dežel, od Krkonoš do Jadranskega morja! Na Samov kraljevi dvor so prihajala poslaništva Frankov, Bavarcev, Longobardov, Obrov itd. pogajati se zaradi miru! In celo iz vzhodnorimske stolice so se prišli klanjat. Pa saj so vzhodnorimski cesarji vrlo dobro spoznali mogočnost Slovanov; kakih celih sto let prej so namreč poplavalili Slovani Ilirijo, Tracijo, Grško, Kerzonez — prej cvetoče dežele, prave bisere vzhodnorimske carske krone. Pred Slovani so jih opustošili Huni in Goti. Sedaj še Slovani.

Cesarske vojske so bile deloma pobite, deloma so zbežale, in dežele so bile podobne scitiškim puščavam. Tedanji zgodovinar Prokop, kateri edini

je popisal naše pradede, trdi, da so tedaj Slovani odpeljali dvetisoč prebivalcev. Leta 548 in 550 so vnovič odpeljali iz teh dežel vse, kar je bilo dragocnosti in rabljivih ljudi. Kmalu navrh so se vsule zopet slovanske množice v te dežele. Od tistega časa je balkanski polotok pretežno slovanski, in južni del ima še sedaj slovansko ime: Morea (morje). Bili so junaki. Prokop piše o njih: „sunt enim proceres omnes ac robustissimi“ t. j. vsi so plemiči in silno močni. Razdivjanosti pa in trinoštva so jih naučili Huni in pozneje Obri, kar prizna tudi omenjeni Prokop, ki piše: „zviti in hinavski niso, in s svojo poštenostjo in krotkostjo vplivajo blažilno celo na Hune.“

Da so pa bili pravi junaki, kažejo nam njih potomci. Več ko 13 sto let je že sem, in sto in sto let so zdihovali pod turškim jarmom, in vendar pogledjte Slované na jugu!

Lahko je torej umevno, da je zavladal daleč na okrog strah pred kraljem Samom in njegovimi Slovani.

Vsa frankovska in nemška moč se je zbrala, pomnožena še z Longobardi, zoper kralja Sama. Nastal je pravi národní boj: složno so se postavili v bran vsi Slovenci, in pri Vogastogradu (631) je bil združenji sovražnik poražen. Tri dni je trajalo klanje. In avstraški kralj Dagobert je izgubil celo vojsko, tako da je bila Slovenom odprta pot skozi Bavarsko do Rena, skozi sedanjo Švico v tedanjo turinško frankovsko kraljestvo. „Velikokrat potem so poplavalili Slovani te dve kraljestvi“, tako poroča kronik Fredegar.

Tedaj se je nas Slované vse balo. A žal po Samovi smrti so se vsled nesložnosti njegovih

sinov-naslednikov ločili moravski in karantanski Slovenci.

Moravski Slovani so osnovali svojo državo, katero je kralj Svatopluk († 894) povzdignil na vrhunec slave. Bilo je svoječasno najmočnejše in najslavnejše kraljestvo.

Med Dravo in Savo pa je zapovedoval knez Ljutovit († 825). Njega in Svatopluka štejejo nemški zgodovinarji med najnevarnejše sosede nemštva.

Vse kaže, da so tedaj bili v naših krajih mogočni Slovani.

Vrnimo se pa k našim koroškim knezom.

Po smrti kralja Sama (658) so izvolili karantanski Slovani svojega kneza. Volili so ga župani. Toda imena teh knezov nam ne pove nobena zgodovina.

Prvi knez, katerega ime je prišlo na nas, je knez Borut, leta 749 prvokrat omenjeno. On je bil prvi, ki se je ogrel za krščansko vero.

Stolovali so slovenski knezi na karnskem gradu pri Gospesveti.

Razmerje med knezom, župani in preprostim ljudstvom je bilo patriarhalno. Za orožje so zgrabili le v sili, sicer pa so obdelovali polje, in s tem so Slovani začetniki vse kulture na Koroškem, kar častno priznava tudi nemški zgodovinar pl. Ankershofen. Ko so si župani svojega kneza izvolili, so ga slovesno umeščali. Lepše in pomenljivejše ceremonije je težko najti v posvetni zgodovini, kakor je bila ta inštalacija koroških vojvod. Kako visoko je bil razvit čut resnice in prava v slovenskemu ljudstvu že pred 12 sto leti!

Še potem, ko so koroški Slovenci izgubili svoje kneze, svojo samostalnost, ter je bila koroška pri-

narod bo znal ceniti može, ki so mu nesebično posvetili vse svoje moči!

Kres.

Slovenci in kres! Povsod, kjer prebivajo Slovenci, zažigajo pri velikih narodnih slovesnostih plamteče kresove po hribih in gorah. To je pristna domača slovenska šega. Od časov, ko so Slovenci zasedli naš divni Gorotan — v drugi polovici 6. stoletja, pa do današnjega dne, švigajo pri raznih priložnostih narodni plameni visoko proti nebu, oznanjajoč dalekim sosedom: glejte, Slovence se raduje.

Kres pa je iz poganskih časov Slovencev. Poganski Slovenci so si namreč skušali pridobivati naklonjenost dobrih bogov z darili. Darila (živali, poljščino itd.) so sežigali v velikanskih plamenih po gorah in logih, posebno ob prilikah njihovih narodnih praznikov.

Naši poganski pradedje so slavili svoje praznike nad vse slovesno. Prazniki pa so se vrstili po letnem času, kakor se kaže svetloba (solnce) v boju s temo (nočjo), zima v boju z oživljajočo pomladjo. O zimskem solnčnem obratu so praznovali koledo, rojstvo novorojenega solnca (božič). Spomladi so se spominjali zmage svetlih bogov nad hudo zimo. Tedaj so častili Vesno (boginjo spomladi, ljubezni) z veseljem petjem in z velikanskim kresom, v katerem so sežigali Morano (boginjo zime in smrti). — Še dandanes se je ohranila ta že 13stoletna šega v Gorotanu: o pustu se sežiga pust. Škoda, da ta pomenljiva šega izginja bolj in bolj. Kakšne velikanske slavnate može in babe smo v mladih letih sežigali o pustu! Po nekaterih krajih mečejo Morano v podobi stare babe v vodo, ali pa jo žgajo.

O poletnem solnčnem obratu pa so naši poganski pradedje praznovali Kres. Slavili so popolno zmago svetlih bogov. O kresu je najdaljši dan, solnce na vrhuncu svoje slave. In to je slovenski kres, ki je ostal tudi do današnjega dneva. Spominjam se dobro, ko smo z očetom šli na predvečer Kresa, koliko kresov da ugle damo. Po 30 do 50 smo jih navadno našli.

Škoda je, da smo začeli Slovenci v najnovšem času opuščati pravi kres na predvečer sedanjega praznika sv. Janeza Krstnika. Lepo in pomenljivo seveda je za nas, če slavimo sv. Cirila in Metoda s kresovi. Saj sta nam prinesla luč sv. vere, novo življenje, začetek prosvete. Pa začeli smo vsled tega opuščati in zanemarjati pravi kres, slovenski kres, tisočletno narodno slavje in — Nemeec se ga je polastil. Svojo „sunabendo“ praznuje.

Pa to je nezmisel. Žgati kresove ni nemška šega in nikdar ni bila. Sedanji „sunabendovi“ kresovi so novopoganski, hujskaški. Pristno narodni niso. Stari pisatelji nam nič ne poročajo o sličnem slavlju poganskih Germanov.

Vsi koroški zgodovinopisci (tako Ankershofen, Herman, Aelscher, Weiss itd.) pa so edini v tem, da je kres na predvečer Janeza Krstnika ostanek staroslovenskega običaja.

Weiss (Adel Kärntens) se še malo norčuje iz naših kresov, češ: „Die windische Freude im Anzündend.“

lepljena nemškemu cesarstvu, ter so v deželi ukazovali nemški vojvodi in cesarski namestniki, še potem se je ohranilo to lepo umeščenje: edini spomin nekdanje slave in moči.

Poglejmo torej danes to slovesno umeščenje malo natančneje.

Na prostornem dvorišču vojvodskega grada in stolice v karnskem gradu je stal mogočen stol: kos prelomljenega visokega stebra, katerega so Slovenci zvalili sem iz razvalin rimskega mesta Virunum na bližnjem soljskem polju. Sedaj hranijo ta „knežji kamen“ v celovškem muzeju.

Novoizvoljeni knez se je podal v spremstvu županov in drugih velmož h knežjemu kamnu. V širokem krogu je stal na okrog prosti narod. Knez je bil oblečen kakor navadni oče-župan v kmetski obleki: sivo suktno pripeto s pasom, črez rame širok plašč, na glavi širok klobuk, in na nogah črevlje z jermeni, v rokah pa dolgo, preprosto palico. Na kamnu pa sedi preprost kmet, v katerega rodbini se ta posel podeduje.

Knez, na kojega eni strani peljejo riklastega bika, na drugi pisano kobilo, se približa, obstoji pred kmetom na vzvišenem sedežu in ta kmet ga vpraša: „Kdo je tisti, ki pribaja?“

Župani odgovore: „Knez dežele je.“

Nato kmet: „Ali je pravičen sodnik, veren in brez hinavščine v srcu? Ali bo varoval deželo pred sovražniki, ali bo varoval vdove in sirote?“

Župani nato: „Mi obljubimo! Je in bo!“ In knez in župani zaprisežejo vsi slovesno, kar so obljubili — kmetu.

Nato udari kmet z desnico kneza na lice, opomni ga še enkrat na storjeno prisego in vstane

Katoliška cerkev je pustila Slovence vse šege, tako tudi kres, samo da je skušala odvzeti jim poganske, praznovorne pomene, ter jim je dala krščanski nagib.

Sedanji materijalistični čas pa odpravlja stare narodne šege, eno za drugo. Škoda!

Maierhofer.

Koroške novice.

„Slovenska Matica“. Pred kratkim so se vršile dopolnilne volitve v odbor „Slovenske Matice“. Da so te volitve zanimale tudi nas obmejne Slovence, je popolnoma umljivo, saj je „Slovenska Matica“ poleg družbe sv. Cirila in Metoda edina ustanova, ki ima, ali ki naj bi imela občeslovenski značaj. Da morajo biti take ustanove popolnoma na neutralni podlagi, brez najmanjšega primeska strankarske politike, je ravno tako umevno, kajti le tedaj jim je obstoj zagotovljen, sicer bi morale vsled razdirajočega vpliva strankarstva nastopiti ono rakovo pot, ki vodi do popolnega propada. Kakor se je moglo vedno opaziti, se mi nismo nikdar vmešavali v strankarski politični boj med kranjskimi Slovenci, in to načelno ne, in ravno tako hočemo tudi nadalje ostati zvesti temu svojemu načelu. Ako pa izpregovorimo danes besedo o zadnjih volitvah v odbor „Slovenske Matice“, pa storimo to, ker nas navdaja opravičena skrb, da bi mogla „Matica“ vsled politike, ki se skuša znesti vanjo, izgubiti zaupanje pri narodu in koncem konca tako završiti svoje delovanje, kakor ga je že marsikaj občeslovenskega, ki je postalo bojno sredstvo te ali one politične stranke. Naše popolnoma odkrito mnenje je: Proč s politikom iz „Matice“! „Slovenska Matica“ je last celega slovenskega naroda, ne pa te ali one politične stranke, in kot taka nikakor ne sme postati torišče strankarskih strasti. „Slovenska Matica“ s politično-strankarskimi cilji bi ne bila več „slovenska“ in za nas bi je — ne bilo več! Upamo torej, da se bo pri prihodnjih volitvah upoštevalo to naše mnenje, posebno ker smo prepričani, da tako misli ne samo vsak obmejni Slovenec, temveč tudi še marsikdo v velepolitični Kranjski.

Podporno društvo za slovenske dijake koroške se je ustanovilo prošlo sredo z občnim zborom, na katerem so se volili v odbor sledeči gospodje: Lambert Einspieler, stolni prošt v Celovcu; dr. Janko Brejce, odvetnik; c. kr. profesor Josip Apih, dr. J. Arneje, Iv. Hutter, Iv. Scheinig v Celovcu; A. Hribar, J. Hochmüller v Beljaku, dr. Hudelist v Velikovecu, A. Svetina, c. kr. notar v Pliberku, in župnik Fr. Katnik na Brnci. Zanimanje za novoustanovljeno društvo se je pokazalo z lepo udeležbo na ustanovnem shodu in pa z dejstvom, da je takoj na ustanovnem shodu pristopilo društvu šest ustanovnikov. Nadejamo se torej, da bo društvo vrlo uspevalo in da bodo imeli naši slovenski visokošolci v njem krepko oporo. Upamo pa tudi, da ne bo na Koroškem niti enega zavednega Slovenca, ki ne bi podpiral tega društva bodisi kot ustanovnik, redni ali podporni član. Saj s tem, ako podpiramo naše dijaštvo, si gradimo svojo bodočnost. Čim več navdušenih mladih mož se bo vrnilo z vseučilišča v svojo domovino, tem lažje in uspeš-

s sedeža ter vzame bika in kobilo v svojo lastnino, knez pa se vsede na isti sedež, prime za podani meč, mahne ž njim na vse štiri vetrove in obljubi novič, da bo pravičen — sodbi in trden v veri. Nato se napije bistre vode iz kmetskega klobuka in — župani zaorijo „Živio našem knezu“ in umeščenje je končano — — — — —

Kje najdemo kaj sličnega?

Leta 825 pa so že bavarski grofi kot namestniki nemških cesarjev v slovenskem Gorotanu. Slovenskih knezov ni več. Njih grad je zapuščen in tujec gospoduje v deželi — na močno utrjenem gradu v Blatogradu. A umeščenje na knežjem kamnu v karnskem gradu je ostalo. In ostalo je izvorno, v slovenskem jeziku. Sevč marsikatero brezpomembno pritikle so pridjali — pa tudi v slovenskem jeziku.

Različni knezi iz raznih nemških rodov, pozneje iz habsburške rodovine, so se tudi dali slovesno po stari slovenski šegi umeščati. Zadnje slovesno umeščenje je bilo leta 1414 dné 18. marca. Umeščali so Habsburžana Ernsta Železnega.

Prisego je sevč vsak držal po svoje: Nemca za mizo, Slovenca črez prag.

Samo enkrat še je sedel mogočen slovanski kralj na knežjem kamnu. In to je bil slavni Otakar II., češki kralj, ki je kot drugi Samo zavladał črez združene Slované od Krkonoš do Adrije.

V veliki sobani deželne dvorca v Celovcu je na severni strani naslikano slovesno umeščenje. Rodovino kmeta, ki je sedel na knežjem kamnu, so oprostili vsakega davka ter jo povzdignili v plemstvo. Še l. 1823. je avstrijski cesar Franc I.

nejše se bo lahko delovalo na polju narodne probuje. Ustanovna znaša 100 kron, katere se plača lahko v petih letnih obrokih. Pravne osebe plačajo 200 kron ustanovnine. Tu se pač nadejamo, da ne bo niti ene koroške slovenske posojilnice, ki ne bi bila ustanovni ud tega društva. Redni člani plačajo enkrat za vselej 2 kroni pristopnine, potem pa letnine 5 kron. Podporni član je vsak, kdor nakloni društvu vsaj 2 kroni na leto. — Tako torej imamo društvo, od katerega se nam je nadejati, da bo prinašalo najboljših sadov. Le pridno mu zalivajmo temu mlademu drevescu, da bo v najkrajšem času vzrastlo v krepko drevo, v katerega okrilju bo našel marsikateri sin slovenskega Gorotana svoje zavetje.

Slovenska čitalnica v Celovcu je imela prošlo sredo svoj občni zbor, na katerem se je izvolil sledeči novi odbor: Predsednik prof. Tomo Schrey, podpredsednik dr. Brejce, tajnik urednik Ekar, blagajnik prof. dr. Arneje, odborniki dr. Brence, in bančni ravatelj Skorkovský; namestnika Hochmüller v Beljaku in dr. Hudelist v Velikovecu. Na občnem zboru se je zelo grajala nemarnost celovškega slovenskega razumnštva napram temu društvu, dasiravno bi moralo biti ravno to društvo središče in ognjišče vsega slovenskega družabnega življenja v Celovcu. Ako se primerja krepko se razvijajoče delavsko društvo s čitalnico, se mora pač s pomilovanjem opaziti, kako daleč zaostaja glede na narodno požrtvovalnost, da, rekli bi, narodno zavednost, tista inteligenca za delavskimi sloji. Da, to je pač nekaj čudnega, da se vedno in vedno pridiga delavcu in kmetu, češ, organizuj se in organizuj, ustvarjaj si društva, bodi društvenik z dušo in telesom, a tisti, ki bi bili najbolj potrebni družjenja, družabnega življenja, tisti, od katerih naj bi dobival ves koroški slovenski narod navodila o družabnem življenju, tisti pa bi sami ne mogli vzdrževati enega edinega društva! In kaj je neki povod temu? Naravnost povedano: tista komodnost, ki je povsod posledica narodne otrplosti. V Celovcu ni boja kakor je na deželi, živi se lepo tjavendan, čemu bi se človek potem še brigal za društva in — horrible dictu — celo udino plačeval. Časnike se dobi v kavarni ali gostilni, čemu potem čitalnica! Naj nemški kavarnarji, ki mečejo slovenske goste iz svojih prostorov, tudi kaj zaslužijo. Da, da, pa še zamere bi moglo biti! Brrr! In če mi tako lepo komodno spančkamo, zakaj ne bi zaspala tudi čitalnica, ta nebedijetrebna. Torej: Requiescat in pace nobiscum! — Pa menda vendarle ne bo tako! Kaj? Torej izpustimo — Amen!

Nesramnost takoimenovane „Bauernzeitung“. Naj že pišejo nemški listi proti nam tako ali tako, mi smo pač že navajeni, da kaj dobrega ne pride iz ust naših nasprotnikov. Da v medsebojnem boju pade tupatam kaka ostrá, pikra beseda, je tudi umljivo, ali tako posurovel način pisanja, kakor je zavladał v takoimenovani „Bauernzeitung“ v zadnjem času, je pač mogoč le tamkaj, kjer se je izgubil vsak lepši in boljši čút. In ta list je namenjen kmetom, namenjen je onim ljudem, ki naj bi srkali iz njega svojo izobrazbo, kateri naj bi si z dušno hrano, ki jo jim daje ta list, oplemenitili svojo dušo in srce. Naravnost gabiti se mora človeku, ki ima še količkaj poštenosti v

potrdil kmetu „Edlinger“ ali „Herzogbauer“ v Blažji vasi nekatere stare pravice, med temi pravice proste mitnine in prostega uvoza 120 polovnjakov laškega vina. Zadnji „Edlinger“, Jožef, pa je kmalu potem umrl in posestvo je prišlo v tuje roke, in tako izginja spomin za spominom.

1. „Brand“ in „Brenneramt“. — Kronisti omenjajo še drug zanimivi običaj pri slovesnem umeščenju slovenskih knezov. Eden gorotanskih velmož namreč je imel nalogo, da je, najbrž na predvečer umeščenja, zažigal nagromadene kresove. Žgati kresove po gorah o posebnih svečanostih je sploh pristno slovanski običaj. Nemci tega niso poznali, in nas dandanes samo posnemajo.

Ko so pozneje umeščevali nemške kneze, slovenski župani seveda niso zažigavali več kresov, in tako so izostali. A spomin se je vendar ohranil, in vetrinjski opat nam poroča iz 13. stoletja, da je izvolil vojvoda pred umeščenjem posebnega „vžigatelja“, ki naj zažiga kresove med (!) umeščenjem. Še bolj smešno pa poročata kronista Unrest in vetrinjski Megiser: da je namreč „vžigatelj“ imel to pravico (?), po ves deželi ves posmoditi, kar je bilo gorljivega, in to celi čas medvlade! Kaj naredijo vse nemški zgodovinarji, ki slovenskih šeg nočejo zastopiti! Portenburška rodovina je dobila od leta 1382. to „čast“: Erbbrennamt. Vsled ženitve je prišla ta čast na rodovino Merti Mordart, ki je tudi prosila pri vojvodi za potrjevanje leta 1568. Toda v tem času je to prej tako čislano dostojanstvo „vžigatelja“ prišlo čisto v pozabljivost. Dunajska vlada je poslala posebno komisijo, da celo stvar preišče. Ta „salomonsko“ modra komisija pa je poročala, da „bi bilo nekrščansko,

sebi, ako bere one nesramne psovke, one gnusne izlive še gnusnejše in podležje duše, ki zalaga ta list s svojimi omazanostmi. V kratkem sestavku dvajsetih vrst naštejemo gotovo najmanj dvajset nesramnih psovok, grdih sumničenj in drugih takih „lepih“ stvari. A to je samo en sestavek. Potem pride drugi, tretji in tako dalje, da se človeku skoraj želodec obrača. In ljudstvo potem bere te grdobi in se izobražuje v — podlosti. Zato pač ni čudno, da je ljudstvo tako posurovelo, zato ni čudno, da izginja iz ljudstva čut za kaj lepšega in boljšega. In če bo šlo tako naprej, pač mora biti v kratkem vsa dežela poživiljena. Čudimo se le, da slavno c. kr. državno pravdnništvo, katero tako hitro vidi vsak najmanjši prestopok kmetijskega ljudstva, ki tira ljudstvo pred sodnike za vsako malenkost, da to slavno c. kr. državno pravdnništvo ne tira pred sodnike tudi onih, ki so s svojim podlim pisanjem prvi vzrok, da je izginil iz ljudstva čut pravičnosti in dostojnosti. Čudimo se, da propušča nekaznovano pisarjenje, ki naravnost zastuplja ljudsko dušo, in s svojim hujskanjem in svojo brezdušno nesramnostjo vzgaja ljudstvo za — ječo. Ali kaj hočemo! List je — nemški, in nemškim listom je vse dovoljeno!

Romarjem v svarilo! Da se nam ne bo morda čitalo, da smo si sami izmislili kaj tako hudobnega, naj takoj povemo, da smo to vest posneli po „Bauernzeitung“. Dogodilo pa se je to v Gospesveti, kamor prihaja tudi veliko romarjev iz slovenskih krajev. Gospasveta je bila še ne pred dolgim časom popolnoma slovenska, ali sedaj pač moramo reči, da Slovence naštejemo lahko na prstih par rok. Stari ljudje še znajo slovenski, dočim mlajši ne znajo čisto nič. Gostilničarji pa so vsi Nemci. „Bauernzeitung“ poroča, da so vsi lastniki vodnjakov odvzeli od vodnjakov držaje, da ni mogoče nikjer vode dobiti in da so vsled tega romarji primorani svojo žejo si ohladiti — v gostilnah. Domačinom se je reklo, da naj si tiste dni, ko pridejo romarji, vodo preskrbe že na vse zgodaj, ali pa že prejšnji dan, ker čez dan ne bo nikjer dobiti vode. Romarji naj pa gredo v gostilne. — Ne vemo, kako naj bi primerno imenovali tako ravnanje, mislimo pa, da nesramnejši pač ne more biti nihče več. Tako nasilno izsesavanje romarjev je mogoče le še pri Nemcih, „najkulturnejšem“ narodu na svetu! Nemška kultura pač sega le do žepa in se meri le na krone in vinarje. Največji divjak privošči žejnemu človeku požirek vode, le Nемец je ne, ker misli, da bo vtaknil v svoj žep par kronic. Sramota! — Slovenske romarje opozarjamo na to nesramnost nemških Gospesvetčanov s pripombo, da naj jim ne dajo zaslужiti niti vinarja. Naj si rajši vzame vsak s seboj kaj, ali pa naj gre drugam na božjo pot. Ako bi vsi romarji tako storili, bi pač kmalu minila one nesramneželja po odiranju!

Duhovniške in cerkvene stvari. (Duhovne vaje.) V novicijskem domu Družbe Jezusove v Št. Andražu v Lavantinski dolini bodo tudi letos duhovne vaje za duhovnike, in sicer od 17. do 21. julija, 28. avgusta do 1. septembra, 11. do 15. septembra in 25. do 29. septembra. Duhovne vaje se začno prvomenovani dan zvečer in se končajo drugomenovani dan zjutraj. Prosi se, da se pošljejo prijave kmalu, da se more odpovedati, če treba radi pomanjkanja prostora. — Dekanijo Beljak bode oskrboval v. g. Greg. Einspieler, župnik

tako veleškodljivo in nevarno dostojanstvo na novo podeljevati... Mislili so res, da se je svoječasno zažigalo po celi deželi. Slovenski kres, tebe ne razumejo več! Po celem Gorotanu so goreli kresovi v slavo novemu slovenskemu knezu in tujci so rekli: Brand im Land!

2. Op. Imena slovenskih knezov v Gorotanu niso povsod enako pisana in navedena. Prešern na pr. ima v „Krstu pri Savici“: „Valhun, sin Kajtimira“ (Vladuh, Hotimir). Privislav = Prvislav (?) Cimicas = Zimičas (?).

Razne stvari.

Starec ustrelil zapeljivca svoje hčere. V Kostici pri Oseku se je zgodilo nedavno nenavadno hudodelstvo. 20letni Ivan Perekovič je živel skupno s hčerjo 70letnega Ferka Iška. Mladenič je deklici namreč pred očetom obljubil zakon ter je imel ž njo tudi že dva otroke. Sedaj pa se je svoje ljubice naveličal ter si izbral mlajše dekle. Sodišče je zapeljivca obsodilo, da mora skrbeti za otroke. Ta pa ne samo da tega ni storil, temuč je še staremu Išku grozil. To je starčka tako razburilo, da je zapeljivca s pištolo ustrelil.

Togo in Oku — krščena. Nekemu londonskemu listu poroča angleški misijonar iz Japonske, da sta admiral Togo in general Oku krščena. H krščanstvu sta baje pristopila pred par leti. Tudi žena maršala Ojame je baje krščena, dočim se maršalu ne dovoli, da bi javno prestopil h krščanstvu.

v Podkloštru; župnikom v Globasnici je imenovan č. g. Jernej Pšeničnik, provizor v Kazazah.

Spominjajte se šentjakobske šole!

Za narodno šolo v Št. Jakobu v Rožu so meseca majnika darovali: Neimenovan iz Velikovca 5 kron. Posojilnica v Slov. Bistrici na Štajarskem 20. J. Kindlman, župnik v Grebinskem Kloštru, 50. Dr. J. Svetina, c. kr. gimn. prof. v Ljubljani, 5. Tavčar Andrej, Ovej na Bistrici, 15. Zbirka delavcev na Savi 10. Neimenovan iz Št. Jakoba ob cesti 40. Šiler Herman v Skočidolu 4, Krevc Eliza v Kapli v Rožni dolini 1. Iz nabiralnika pri Korajmanu v Št. Jakobu 20. Iz nabiralnika pri Vidmanu v Št. Jakobu 20. Kuharica v Svečah 50. Dr. Fr. Frlan v Celovcu 10. A. Klemenčič, župnik v Borovljah, 10. Brnški igralci po gspd. L. pl. Kleinmayr 33. Iz nabiralnika v „Narodnem domu“ v Št. Jakobu 30. Mat. Ražun v Št. Jakobu (II.) 200 kron. Skupaj 504 krone. Priserčna hvala vsem darovalcem! Živeli nasledniki!

Matej Ražun, župnik v Št. Jakobu v Rožu. **Škofice.** Gospod učitelj Ahac je iz šolskega poslopja izpodil g. načelnika in njegovega namestnika krajnega šolskega sveta. Ta dva sta šla v šolo, da bi g. nadučitelja prosila, da prepove podučitelju, zapirati šolarje zaradi udeležbe pri igri „Lurška pastirica“. Ko prideta v šolo, vidita zopet tista dekleta kaznovana radi igre. Načelnik vpraša otroke, zakaj so zaprti, in ti odgovorijo, da zaradi udeležbe pri igri. A med tem prigirmi podučitelj ter vpije nad načelnikom: „Marš ause“ ter ga porine iz šole. — Tako pravico ima torej učitelj. Deželni šolski nadzornik in okrajni šolski nadzornik sta oba izjavila: da učitelj nima pravice otrok kaznovati zaradi udeležbe pri igri. Če se pa krajni šolski svet potegne za krivično kaznovane, ga podučitelj porine iz šole, katera je last krajnega šolskega sveta, oziroma občine. Prav je imel okrajni nadzornik, ki je rekel načelniku: „Vi bi imeli pravico, da bi učitelje vun vrgli, ne pa oni vas.“

Dholica. (Smrtna kosa.) Po dolgi in mučni bolezni je dne 5. junija t. l. umrl, previden s sv. zakramenti, Janez Derhašnik, p. d. Paukar na Pavoru. Rajni oče je bil že čez 20 let cerkveni ključar in zraven je opravljal tudi službo cerkvnika pri kapelici sv. Jožefa, kamor pride ob letnem času mnogo romarjev celo iz lepe zilske doline. Rajni je bil jako blaga duša, jeklen značaj in vrl Slovenec, kar je pokazal pri vsaki volitvi. Vse znanec prosimo, naj se rajnega spominjajo v svojih molitvah. N. v m. p.!

Od nekod. (Nemška narodnost.) Kako daleč sega nemška narodnost, kaže sledeči slučaj, ki se je pripetil sicer v nemški župniji, v kateri pa prebiva več nego tretjina Slovencev, in okolica je popolnoma slovenska. Bilo je pred praznikom sv. Rešnjega Telesa in kapelan (seveda Nемец) je zahteval od svojega župnika, da se mora monštranca s plavicami (pezdec) okinčati, češ, ker je nemška župnija, bo to ljudem ugajalo. Župnik, star in izkušen mož, kajpada tega ni dovolil, ter mu samo odgovoril, da se kaj takega tudi v najbolj nemškem kraju ne spodobi. Kaplan je bil zavoljo tega baje silno jezen in imenovanih rož, ki mu jih je prinesla neka šolarca (najbrž da bi potolažila njegovo velenemško narodnost), še sprejeti ni hotel. — O Votan! Kdaj bodo tvoji Nemci spoznali, kaki duševni revčki so! Kdaj bodo spoznali, da so ti „pezdeci“ že od nekad v naših žitih rastli kot nadležen plevel in se noben človek za nje niti zmenil ni, in da so šele pred kakimi desetimi leti začeli razni nemčki in nemčurčki nam na polju škodo delati? Sicer jim pa prav odkritosrečno privoščimo njihovo otročje veselje. Naj si le vtikajo te „pezdece“, kamor hočejo, zato ne bo Koroška nič bolj nemška. Haj! — Ime onega vsenemškega kapelana je radovednim ljudem v našem uredništvu na razpolago.

Bruca. (Zopet dva parčka.) Z veseljem naznanjam, da so se uresničile nemčurske slutnje — zopet pozdravljamo dva nova parčka. Radostno in iskreno jim kličemo: „Živela“! Obilo sreče novoporočencem! Dne 6. rožnika poročila se je gospodična Krista Hobel s posestnikom Iv. Kraicerm, p. d. Stramelnom. — Tem potom se zahvalimo nevesti in ženinu za njuno sodelovanje pri igrah, ženinu pa še posebno za njegovo marljivost pri tamburanju. Veseli nas, da ostaneta še naprej med nami in upamo, da ostaneta pa tudi v bodoče navdušena, zvesta otroka majke „Slave“ in vzgojita v istem duhu svoje potomce. — Druga dvojnica pa nas je zapustila že pretekli teden. Bila je to gospica Linčka pl. Kleinmayr-jeva, posestnica, in gospod Ivo Homan. Odpotovala sta na Kranjsko, a nadejamo se, da tudi tam ne pozabita „tužnega“ Korotana. Živeli!

Podklošter. V nedeljo, dne 4. junija, obhajali smo 25letnico naše požarne brambe. Zvečer

je bila bakljada, na vse zgodaj zjutraj „togrebel“, pri katerem je sodelovala godba iz Celovca. Hiše so bile prav lepo okinčane z vencji in zastavami in tudi razsvetljene, posebno nam je ugajal neki napis (transparent), ki se je glasil: „Ob klerikal ob liberal, die Feuerwehr hilft überall.“ Toda v tej noči zgodilo se je nekaj, česar ne moremo zamolčati. Ker je naša požarna bramba večinoma, da ne rečemo popolnoma slovenska, je pač bila za nas velika čast, da je na tukajšnjem župnišču poleg cesarske vihrala tudi slovenska zastava. A glej! zjutraj našli so slovensko trobojnico na dva dela raztrgano, polovica je ležala blizu župnišča na poti, druga polovica pa je visela na nekem drevesu. — Da so pa to storili le nekateri nezreli fantalini ali smrkovci, nahujskani od kakega ravno tako nezrelega nemčurja, ki nemško še dobro ne zna, to je pač gotovo. In mi samo rečemo: Blagor takim slaboumnim nemčurjem, menda bodo še enkrat pametni postali. Kajti to je bil škandal, ki ga obsojajo vsi prebivalci v Podkloštru.

Slavnemu c. k. okrajnemu glavarstvu v Beljaku! Dne 27. aprila t. l. imel je neki „südmarkovec“ iz Gradca v privatnih prostorih Proševe hiše v Trbižu predavanje, baje o „burski vojski“. Popoldne ob 5. uri je bilo predavanje za otroke, zvečer ob 8. pa za odrastle. Vstopnina se je zahtevala, in čisti dobiček je bil namenjen za „südmarko“. Vprašamo, ali je slavno c. kr. okrajno glavarstvo o tem kaj vedelo, in ali imajo k takim predavanjem tudi šolarji vstop? Kajti dobro se spominjamo, kako se je v Št. Lenartu s šolarji postopalo. Pripomnimo samo, da je že drugi dan na to bila šola na Trbižu radi oslovskega kašlja zaprta.

Iz zilske doline. Iz Kotič, kamor so bili premeščeni vojaki, ki so bili prej na Trbižu, se poroča, da so se na nekem plesu vojaki stekli z domačimi fanti in bilo je na obeh straneh več ranjenih. A prišlo bi še hujske, če bi ne bila major in župan vmes posegla. Tri ranjene vojake (eden je dobil sedem ran) so prepeljali v bolnišnico v Celovec, kjer so baje vsi trije vsled dobljenih ran že umrli.

Trbiž. (Inštalacija.) Novi g. župnik in dekan na Trbižu, prečastiti g. Zdravko Kraut, bo v nedeljo, dne 18. junija, inštaliran. Stanovati bode moral nekoliko časa v hiši župana Dreyhorsta, ker s popraviljem župnišča najbrž ne bo šlo zelo hitro.

Trbiž. Kakor je morda znano, imamo pri nas že več nego eden mesec nove vojake. Prej smo imeli Korošce, večinoma Nemce, zdaj pa imamo Čeha in Poljake, ki so prišli iz češkega mesta Bielice. Že dalj časa prej smo Trbižani ugibali: kako kaj bo, če pridejo drugi vojaki, ali zdaj lahko rečemo, da smo z njimi prav zadovoljni. Kako tudi ne? Poštene in prijazne ljudi imamo tudi Trbižani radi. Priljubili so se nam še posebno zato, ker imajo lastno godbo ter nam vsak terek in petek od 1/2 7. do 1/2 8. ure zvečer na trgu zasvirajo več lepih mazurk, valčkov in koračnic. Človek bi jel misliti, da smo v kakem velikem mestu. In kdo naj popiše našo vzvišeno radost, kadar vojaška godba v cerkvi po sv. maši igra lepo cesarsko pesem, občinstvo pa krepko peti pomaga. Niti misliti si ne moremo, da bi kdo od tistih, ki vse to čuje, še mogel kedaj frankfurtarskih trakov in zastav trpeti. Na zdar! vrli slovanski vojaki!

Trbiž. Šola je pri nas že od velike noči zaprta in se najbrž ne bode pred koncem tega meseca začela. Govori se, da imajo otroci oslovski kašelj, ali umrl dozdej še nobeden ni na tej bolezni. Ljudje so že jako nevoljni ter pravijo: Otroci tako ne znajo veliko, zdaj bodo pa še „das pisel“ pozabili.

Rabelj. V tukajšnjem jezeru je utonil neki Graf, pisar pri trbiški sodniji. Bil je pred dvema mesecema radi vednega pijančevanja od službe začasno odstavljen. Dne 6. junija so ga videli ljudje ob jezeru in na vprašanje, kaj dela, jim je odgovoril, da se hoče kopati. In res, plaval je, kakor pripovedujejo, v spodnji obleki blizu sredine jezera, ali tam je izginil. Drugi dan zvečer so ga mogli še le najti. Pripeljali so ga v mrtvašnico v Rabelj in on je torej drugi, ki je na našem novem pokopališču pokopan. — Da bi žganja ne bilo!

Kotmaravas. Leto 1903 je bilo za naše sadje- rejce jako nesrečno, kajti izgubili so vsled vremenskih nezgod skoro vse mlado sadno drevje. Naša podružnica kmetijske družbe se je prav „hvalevredno“ potrudila, da bi pomagala oškodovanim posestnikom, ter je preskrbela od osrednje družbe velikansko število mladih drevesc — celih 100 — ter jih razdelila med posamezne oškodovance. Posamezniki so dobili kar po dve drevesci! Delilo se je namreč po znanem receptu: podružnica je v rokah slavnostnih „dajčfrajdliharjev“ in zato so dobili tudi samo pristaši te čudne narodnosti družbina drevesca. Neki posestnik, ki je izgubil 52

mladih drevesc, pa je dobil — nič, kajti to je menda za sadni vrt ravno tako dobro, kakor za oči. Tako dela torej naša podružnica slavne c. kr. kmetijske družbe, ki je popolnoma nepristranska! Potem naj pa še kdo reče, da naj ne bo človek vesel, ko vidi, kako nepristransko se skrbi za njegov gospodarski napredek.

Od nekod. (Nemški župan v slovenski občini na delu.) Prijateljem koroških Slovencev zlasti izvan Koroške se s tem objavlja natančen prepis „odloka“ nekoga „vsemogočnega“ župana Nemca na Koroškem:

Zall 606. — An Frau M. M. vulgo M. bairin u. J. O. Wirbspachter in R.

Am 30. 5. 1905 erscheint M. M. volgo M., Baurin mit meldung, dass J. O. ihren Salon Umbauen wiewt, sohin wurde Ihrer mitgetheilt, das Anstandslos Bauen könne wenn keine änderungen des Baues vorkommen, wenn Sie aber vorkomen solten, müssen zwei Bläne mit 30 H stempel versehen an die Gemeinde übergeben u. weht es eine Weide ist müssen ale darauf theiligten früher Komizinel einvernahmen werden. Mache Sie darauf Aufmerksam, dass ich mit den heitigen datum Ihrn Bau einstelle, bis nich alles in der Vorschrittmässigen Ordnung sein wird, bei nicht befolgunng werden Sie so wie J. O. nach § 3 § 85 u 86 fon 10 K aufwärts bis 200 K bestraf. oder Arrest. — Gemeindeamt M. am 2. 6. 1905.

J. Sch., Burgstr.

Navedeni „odlok“ kaže: 1. kako znajo nemški taki posilince, ki še Schillerja časté; 2. kako ljubeznivo ravnajo nekateri mogotci proti konkurenci; 3. kako pravično delajo taki „študirani“ župani, ki postavijo „Bauordnung“ znabiti še videli niso; 4. kako dosledno se take „uradne osebe“ vedejo, ki svoje ustmene obljube v treh dnevih zopet spremenijo (kakor stare babe) in s tem drugim — svojim sosedom pota in nezmerne sitnosti napravljajo. 5. Kako bedasti so ljudje oz. odborniki, ki take ljudi za župane volijo. In vendar se tu gre za napravo novega plesišča na mestu starega gnilega, ki naj bo za 2 m krajši in 20 cm širši.

Nesreča. Dne 6. t. m. povozil je osebni vlak južne železnice, ki prihaja okrog 10. ure dopoldne v Celovec, pri postajališču Rekarjavas 33 letno Heleno Pekec iz Straševasi. Gnala je živino ob progi ter hoteč zavrniti živinče, ki je všlo na progo, nepozno zapazila prihajajoči vlak, ki jo je povozil, da je bila takoj mrtva. Vlakovodja je sicer vlak ustavil, a bilo je že prepozno.

Računski zaključek „posojilnice v Sinčivasi“ za 15. upravno leto 1904. Posojilnica uraduje v Sinčivasi vsako sredo in ako je ta dan praznik, prihodnji delavnik od 1. do 4. ure popoldne. Tekom leta je pristopilo 18 zadrušnikov, izstopilo 27 zadrušnikov, ostalo 708 zadrušnikov z 708 deleži. Novih hranilnih knjižic se je izdalo 108, uničilo pa 76, obstoji torej 635 knjižic za 365.354 K 10 vin., in iznaša povprečna vloga 573 K 78 vin. Posodilo se je na novo 63 zadrušnikom, 48 zadrušnikov pa posojila popolnoma vrnilo; dolžnikov je torej 852, ki dolgujejo skupaj 333.078 K 91 v, ali povprek 390 K 92 v. Čistega dobička je bilo 1714 K 90 v, ki se razdeli: za dobrodelne namene 714 K 90 v. Ostanek 1000 K se pridene rezervni zakladi, ki znaša 15.627 K 54 v, in bode narastla na 16.627 K 54 v. Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, ako tudi ni član zadruge, ter se obrestujejo po 4% od 1. dne vložitve sledečega meseca, pa do zadnjega dne meseca pred vzdigom. Obresti se pripisujejo koncem vsakega leta kapitalu brez posebnega naročila. Rentni davek plačuje posojilnica. Od posojil, katere dobivajo le člani, se zahtevajo 5% obresti na osebni kredit in 4 1/2% obresti proti vknjižbi. Posojilnica je član „Zveze slovenskih posojilnic v Celju“, ki je izvršila zadnjo revizijo dne 20. maja 1902.

Velikovec. (Letni občni zbor hranilnice in posojilnice.) Dne 24. maja je bil običajni občni zbor omenjenega zavoda, ki je veljavnega pomena za Podjunsko dolino. Promet je bil v preteklem letu 300.257-10 K prejemkov in 290.340-70 K izdatkov, torej skupaj 590.597-80 K prometa. Kar je koroških slovenskih posojilnic pri celjski „Zvezi“, ima naša največji promet, ki raste od leta do leta, kljub temu, da so se obresti od vlog znižale za 1/4%. Zadrušnikov je pristopilo 34, izstopilo pa 18; skupaj šteje zavod 520 zadrušnikov. Čistega dobička se je izkazalo 1421 K 47 v, s katerim se pokrijejo razni stroški, tako da ostane 271 K 47 v, katera svota se pridene rezervnemu zakladu, ki naraste na 14.165 K 70 v. Dovolile so se sledeče podpore: Ciril-Methodovi družbi 100 K, šentjakovski šoli 100 K, dijaškemu podpornemu društvu za koroške dijake 50 K, „Učiteljskemu domu“ 50 K in nekemu zadrušniku 20 K.

Delavsko gibanje.

Naloge slovenskih delavskih društev.

Za našo dobo prav razveseljiva, a še odnosno nova prikazen v življenju narodovem je društveno življenje in gibanje. Primerjati bi se dalo mlademu, obilnega sadu obetajočemu cvetju spomladi. Dolgo je sicer trpelo, predno se je okoreli Slovenec spoprijaznil z društveno mislijo in se privadil organizacijskemu stremljenju. A poglejmo zdaj, kakšne kali je že pognala mlada organizacija, kako bujno življenje klije na tem polju, kakšno navdušenje vlada tupatom med preprostim ljudstvom za društva, bodisi že te ali one vrste in to ne samo med mladino, ampak tudi med odrastlimi kmeti in delavci, s kako vnemo in ljubeznijo se oklepajo svojih društev.

Nekako najbolj so se priljubila narodu, posebno pa še naši kmetijski mladini, izobraževalna društva. In kako bi se tudi ne? Saj mu nudijo izobraževalna društva toliko lepega in koristnega. Tu zajema slovenska mladina iz čistega vira dragoceni dar izobrazbe, katera ji je dandanes tako potrebna, da dobiva lepa dejanska navodila za življenje, tu se navdušuje za plemenite uzore, — tu se vzgajajo značaji.

In približno to, kar so izobraževalna društva za kmetisko ljudstvo, so za delavske sloje delavska društva. Imajo lepo in vzvišeno nalogo, preproste delavce izobraževati, poučevati, blažiti jim srce, jih vzgajati, gmotno podpirati in tako vsaj neposredno delovati na rešitev delavskega vprašanja. Pripomnim kar od začetka, da imam na tem mestu v mislih v prvi vrsti obrtniške delavce, ki si služijo svoj kruh v tvornicah, fužinah in v rudokopih, in takih je na Slovenskem veliko število.

Kdo se ne bi zavzel za te uboge ljudi, ki so res vsega usmiljenja vredni. Vprašam: kdo je duševne hrane bolj potreben, kakor ravno delavec? Oglejmo si le njegovo vsakdanje delo, katero nikakor ne more ugodno vplivati na njegovo duševno življenje. Na mestu dela v lastni delavnici je stopilo večidel delo v tvornici. Delavec zdaj izdeluje navadno le posamezen del celega predmeta, in to ne lastnoročno, ampak s strojem. Kje je tu tisto veselje, oni blagi čut, ki človeka prevzame, če delo vedno napreduje, kje tisti ponos, če se mu dobro posreči. Vsi ti idealni momenti so pri tvorniškem delu izginili. Človek je postal suženj stroja. Kdo se bo še čutil, če tako mehanično, vedno enakomerno, duhamorno delo oslabi delavcu duševne sile, če mu zaduši vse nežnejše čustvovanje, posebno če pomislimo, da se to delo vrši dannadan v zaduhlih in prašnih prostorih, kjer mu ropot strojev bije vedno na uho. Naravno in npravno je umevno, da zamre v delavcu vse idealno mišljenje in stremljenje, in če si marsikateri delavec poišče po dolgotrajnem in dolgočasnem delu zabave in razvedrila v gostilni pri pijači. Jasno je, da to nič ne koristi, pač pa spet škodi gmotno in duševno in da seka duševnemu življenju le še nove rane. Delavska društva imajo važno in vzvišeno nalogo rešiti delavca duševnega propada. Blažijo naj mu srce, negujejo čustvo ter bistrjo um.

V ta namen mora delavsko društvo preskrbeti delavcu plemenitejšo zabavo in poštenega razvedrila, ki bo ob enem dobrodejno vplivalo na razum in srce, kot nadomestilo za čutno uživanje. Najbolj pripravna in dandanes najnavadnejša sredstva zato veljajo dobro berilo, pošteno petje in gledališke predstave.

Dobrourejena knjižnica naj nudi delavcu kratkočasnih in poljudno pisanih povesti ter poučnih knjig, pri katerih se delavec po dolgem mučnem delu lahko oddahne in v katerih najde ob dolgih nedeljskih popoldnevih dovolj zabave. Resnica pa, posebno če se nudi v prikupljivi zunanji obliki, ne deluje samo na razum, ampak prevzame z vso močjo tudi srce in dvigne človeka nad vse zemeljske skrbi. — Tako se bo pomalem nastanilo pri delavcih veselje do čitanja, in uverjeni smemo biti, da se bo z veseljem do čitanja širila tudi izobrazba. In nekaj splošnega znanja se dandanes zahteva skoro od vsakega, tudi najnavadnejšega človeka.

In kaj naj rečemo o petju? Komu pač ni znano, kako moč ima glasba sploh do človeškega srca. V delavskem društvu naj najde zato poštena pesem svoje zavetje, postane naj ubogemu delavcu draga prijateljica in tolažnica v žalostnih urah. Naj ga ne bo društvenega zborovanja in ne zabavnega večera, pri katerem ne bi se glasila mila slovenska pesem.

Izborna vzgojevalno sredstvo bi bile tudi gledališke predstave. Ali take uprizoritve niso povsod mogoče. Pa dejstvo, da se ljudske igre pogosto in ob raznih priložnostih prirejajo v izobraževalnih in delavskih društvih, nam le priča, da so se zelo priljubile in da svoj namen dobro dosega.

S tem da bodo delavska društva naše delavce kulturno dvignila na višjo stopnjo, s tem da jim bodo budila speče duševne sile, vršila bodo vrlo človekoljubno, a ob enem tudi narodno delo. Duševno izobražen in probujen kulturni narod zmaguje, narod brez kulture pa izgine.

Nepodcenljive važnosti pa so delavska društva na verskem polju. Rado se toži, da gine vera iz ljudstva, da pa se nasprotno vedno bolj širi nevera in verska malomarnost. Priznati moramo žalibože, da je ta tožba le preveč upravičena in čisto posebno še pri delavskem stanu.

Pripisovati moramo to prikazen v prvi vrsti brezvestni in strastni agitaciji socijalne demokracije. Socijalizem sloni na materialističnem svetovnem naziranju in popolno brezboštvo je njegov bistveni znak. Iz tega je razvidno, da je tam, kjer cveti socijalna demokracija, tudi ozračje, v katerem živi delavec, čisto brezversko.

Tudi ni čuda, ako nevera med delavci tako uspešno prodira. Verski pouk sliši delavec samo v nedeljo pri službi božji, protikrščanski duh pa srka vase dannadan; povsod v delavnici, na cesti, v gostilni, celo na stanovanju mu donijo na uho napadi in ugovori proti verskim resnicam. Zapeljujejo delavca socialno demokratični agitatorji, zapeljujejo ga tovariši, in prijateljska beseda tovariševa zaleže dostikrat več, kakor deset pridig. — Vsiljujejo se mu tudi socijalistični časniki in brošure, ki podkupujejo zaupanje do katoliške cerkve in spoštovanje do duhovnikov. In vsemu temu se pridruži še strast in poželenje, katero človeka nagiba bolj na ono stran. Česar si pa srce želi, to vzame razum le prerad za resnico.

Nevarnost, da vlovijo nasprotniki delavca v svoje mreže, je tem večja, ker so tako neodkritosrčni in zviti v svojem postopanju. Sujejo mu sprva pesek v oči, s tem da zakrivajo svoje sovraštvo do cerkve in se delajo verne, ter se mu bližajo kot njegovi edini pravi prijatelji, ki še resno menijo ž njim. Če so ga pa enkrat pridobili zase, potem mu pa polagoma trgajo vero iz srca. In potem? Ima li navaden delavec toliko razsodnosti, da ve ločiti laž od resnice, bo li spoznal volka v ovčji obleki? In če bi ga, bo li imel toliko moči, da se bo vzdržal? Res, dalekoviden, razsoden in jeklen značaj bi moral biti, kdor bi se sam v sredi vseh teh nevarnosti ne dal omajati v svojem verskem prepričanju!

V takih razmerah navadno dušno pastirstvo ne zadostuje več; v času izrednih verskih nevarnosti je treba tudi izrednih pripomočkov, da se ohrani delavstvu edina tolažba v nesreči — vera.

Treba je združenja!

Naš dični pesnik Gregorčič pravi tako lepo:

„Kedor je sam, lahko ga vsak zatira,
Če sam je, pasti mora še junak,
A kogar broj tovarišev podpira,
Pogum mu raste, dasi je šibak.“

Stoterna moč tako se v slednjem zbira.“

Dà, v edinosti je moč, v združenju raste tudi nravna moč. Učimo se od nasprotnikov; oni se imajo zahvaliti za svoje uspehe večidel svoji dobro razviti organizaciji. In njihovi organizaciji postavimo nasproti svojo organizacijo. V tem je edina rešitev.

Kakšno pa naj bo delovanje delavskih društev v verskem oziru? — Umevno je, da je tu pred vsem treba pouka in bodrila. Sicer že združevanje dobrih elementov samo ob sebi veliko zaleže, a pri obstoječih razmerah ne zadostuje. Društvo se naj postavi v obrambo resnice.

V predavanjih naj se zavrnejo razni ugovori proti verskim resnicam, posebno tisti, ki so razširjeni v dotičnem kraju; odbijajo naj se napadi na cerkev in dokaže njih neutemeljenost in plitvost. Ker so časniki glavni vir, odkoder zajemajo socijalni demokratje svojo modrost, naj ravno tako da delavsko društvo svojim članom v roke časnike, toda take, ki jih bodo utrdili v krščanskem prepričanju. Časništvo je v resnici postalo velesila, ki ima odločilen vpliv na javno mnenje. „Povej mi, kake časnike bereš, in povem ti, kdo si, kako je tvoje prepričanje.“

Krščanski duh in živa verska zavest mora spet med ljudstvo!

Glavna stvar pri tem verskem vprašanju pa je in ostane krščansko življenje, praktično krščanstvo. In kaj more delavsko društvo v tem oziru storiti? Gotovo, veliko more storiti! In sicer s tem, da navdušuje svoje člane, da varujejo društveno čast. Društvena čast pa ni nič, ako ni pravega krščanskega življenja pri društvenih članih! Tu velja osebna čast! Zato naj se pozivlja delavstvo, da vztraja na pravi pošteni poti, v vzornem družbinskem in zasebnem življenju. — Skušnja nam je že pokazala, da je varovanje društvene časti jako krepka opora čednostnega življenja, da se člani naših društev vzdržujejo marsičesar, samo da ne bi spravili društva na slab glas.

Verski vzgoji svojih članov morajo delavska društva posvetiti posebno pozornost, in ne smejo

Kupujte národní kolek!

te naloge nikakor smatrati za postransko stvar. Saj je krščanstvo zdrava podlaga vsemu družabnemu redu, in v krščanstvu je tudi rešitev socialnega vprašanja. (Konec prihodnjic.)

Društveno gibanje.

„Slovenska šolska Matica“ vabi spet slovenske učitelje, duhovnike, krajne šolske svete, in sploh vse prijatelje slovenske šole, da pristopijo v lepem številu, oziroma da ji ostanejo zvesti dosedanjí udje. Knjige, ki jih daje to društvo v roke učitelju, so mu prepotrebna vsakdanja duševna hrana za šolo in dosedanjí udje trdijo, da so jim prišle prav dobro. Istega mnenja je tudi c. kr. naučno ministrstvo, ki je te knjige izrecno priporočalo učitelstvu že l. 1904. Žal, da mnogi slovenski učitelji ali učiteljice na slovenskih šolah prezirajo to društvo; nadjamo se pa, da se bodo tudi njim odprle oči. Dotlej pa bodi dolžnost krajnih šolskih svetov, da pristopijo „Slovenski šolski Matici“, ker bode to le na korist domači šoli. Ako knjige tudi morebiti mrzi sedanji učitelj, bo prišel drug, ki jih bo rad vzel v roko. Letnina znaša le 4 krone in se pošilja ali naravnost blagajniku družbe, g. ravnatelju Andreju Senekoviču v Ljubljani ali koroškemu poverjeniku g. prof. Jos. Apihu v Celovcu.

Tamburaško društvo „Bisernica“ napravi prihodnjo nedeljo (sv. Trojice), dné 18. junija, izlet v St. Jakob v Rožu. Izleta se udeleží tudi „C'lovšč' barašč' 'lub“, ki ponese Šentjakobljanom 5000 beličev, ki jih je naberačil za šentjakobsko slovensko šolo. Tamburalo in pelo se bode popoldne v „Narodnem domu“. Pričakujemo obilne udeležbe domačih ljudi in slovenskih hribovlazcev, ki bodejo na ta dan prisostovali otvoritvi kočé na Golici. Predpoldnem jo lahko mahnejo čez Rožčico v Fužine in si tam okolu pol dneva ogledajo s Celovčani dela pri predoru. Ob kakih dveh pa skupno krenemo iz Fužin v „Narodni dom“ k veselici. Zvečer skupno na „grotah“ (lojtrah) v Vrbo. Skupni odhod iz Celovca je zjutraj ob 3/4 na 7 z južnega kolodvora in ob 1/4 2 popoldne s postajališča na Lendu.

Slovensko kršč.-soc. delavsko društvo v Celovcu priredi v nedeljo, dne 25. t. m., popoldne pri Cavniku v Celovcu svoje mesečno zborovanje.

Slovensko pevsko društvo „Slavček“ v Škofljah napravi na god sv. Petra in Pavla pri Ahacu v Ločah v šentiljski župniji ob 4. uri popoldne javen shod. Spored: Pozdrav. Igrí „Lurska pastirica“ in „Kmet Herod“. Prosta zabava. Če bi bilo vreme ta dan neugodno, se vrši shod 9. julija. Vstopnina 20 vin. K obilni udeležbi vabi odbor.

Podljudelj - Podgora. Prihodnjo nedeljo, 18. t. m., točno ob 3. uri popoldne, priredi slovensko krščansko-socialno delavsko društvo v Podljudelju svoj redni mesečni shod v svoji društveni sobi pri gostilni „Kaiser“. — Kot govornika nastopita č. gg. Janko Arnuš, ki nadaljuje svojo razpravo o socialnem vprašanju, in dr. Ehrlich, stolni kaplan v Celovcu, o šolskem vprašanju. Udje in neudje, kar je vas, slovenskih delavcev, udeležite se vsi shoda. Torej na svidenje prihodnjo nedeljo.

Odbor zilske podružnice „Slovenskega planinskega društva“ naznanja, da se bo vršila dne 18. junija t. l., slavnostna otvoritev Kadilnikove kočé na Golici 1836 m. Z ozirom na ta lepí praznik slovenskih planincev vabimo naše člane in vse prijatelje naših krasnih planin, osobito pa v bližini bivajoče Rožane. Zbrali se bodemo dne 17. junija v soboto zvečer v St. Jakobu v Rožu v Narodnem domu. Za prenočišče se bode preskrbelo. Zjutraj ob 5. uri se napoti vsa družba na goro. Pot na Golico je pičlo do pod vrha jako složna in zaznamenovana od „Slov. plan. društva“. Mali napor proti vrhu nas bode obdaril z nepopisno lepim razgledom na našo divno slovensko Koroško in čez celo rajsko Gorenjsko. Vidi se razun drugih veličastnih gorá izredno lepo in blizu našega sivolasega Triglava (2865 m). Na vrhu Golice pri slavnostni otvoritvi ob 11. uri se bode darovala tudi sv. maša. Ob tem trenutku se bodemo tudi sešli z našimi ljubimi brati onstran Karavank. Skupno bomo slovesno proslavili otvoritev našega novega planinskega doma, kateri bo ponosno značil, da so tla, na katerih stoji, še trdna slovenska posest. Pridite vsi, kateri se želite razveseliti na planini med neštevilnimi brati, kateri se bodo ta dan tam gori zbrali, in pokažimo s častnim nastopom, da je slovenski Gorotan čil, da ima ljubezen do svoje domovine in da še krepko živi! Na veselo svidenje!

Odbor.

Dopisi.

Vernberg. Vsaka gospodinja gleda, da nabere v sedanjem času malo „smetane“ ter jo „zmede“, da pridobi masla, ker misli, da suho polento jesti ni dobro. Podobni tisti gospodinji so vsi naši nemškutarji, kateri pa že tako imenitno „medejo“, da bi bilo kmalu že vse „zmedeno“, pa le pričakovanega masla ni, s katerim nas hočejo zabeliti, da bi nas ložje požrli. Kajti mi vidimo, da nas smatrajo že čisto kar za pod klop. Pa še nekaj čudnega je, da imamo mi v naši občini dve pravici, namreč eno za nemškutarje, eno, tisto, ki je tak malo bolj „za vsedenj“, tisto pa za nas. Tisto nemškutarsko pravico imajo nastavljeno v občinski pisarni trdo za tajnikovim sedežem, da ga kar prime za ušesa, če hoče nam dovoliti, kar bi mi radi imeli — saj je on gospod —. Ta pravica pa ima tudi lastnost, da se pusti vkup zavnati in vtakniti kar naravnost v — žep, ter se nesti tudi s seboj na kaka uradna ali pa tudi neuradna pota in — komisije. Če se gre tam za pravico kakega slovenskega kmeta, za katerega bi se imel župan kaj potegniti, ker je njegov volilec, tedaj ga pritisne tista pravica kar tja h kakemu platu in ga drži tam, da ne sme ziniti besedice v prid slovenskemu kmetu, seveda, ker stoji ta nasproti nekemu — že veste — ki ima „plavo kri“. Tedaj to je tista pravica, o kateri je govoril menda dr. A. Lemiš v Konatičah pri Šušniku na bauernbundskega zborovanju, in pri katerem govoru je menda Oraš tako kimal, da je že marsikdo rekel, „ta se je pa dobro naučil kimati, odkar je poslanec“. Drugi pa so zopet dejali, — a saj to ni nič hudega, namreč kimati, samo „veblik kragu“ mora imeti.

Pred nekimi leti se je skoval v občini Vernberg jako imeniten sklep, ki zapoveduje, da se sme streljati s topiči le: 1. pri cerkvenih, 2. pri cesarskih slavnostih in 3. pri ženitovanjih, pa tudi tukaj le z dovoljenjem občinskega predstojništva. Torej na dan 28. p. m., ko se je vršilo bauernbundskega zborovanje v Konatičah, so celi dan pokali topiči v čast „bauernbunda“. Tisti dan je menda tudi bil god tamošnjega gostilničarja, p. d. Šušnika, zategadelj se je streljalo tudi na predvečer. Ali je bila to cerkvena slavnost, ali kaka cesarska, ali se je kdo ženil? — Ne. — Če vprašam, kako je to mogoče, ti povem. Tista imenovana nemčurska pravica je potrdila dovoljenje za strel, pa konec. Mi se pa še dobro spominjamo, ko je enkrat prišel nekdo prosit Oraša, da bi smeli na Strmec streljati na god sv. Cirila in Metoda pri sv. maši, torej cerkveni slavnosti, in ta je dovolil, ker mu ni padlo v glavo, kakšen god da je. Potem se je odpeljal v Celovec, a grede je začel misliti, zakaj so ga prišli prosit dovoljenja za strel, ter se je kar hitro vrnil z vlakom nazaj ter poslal na Strmec nekega občinskega svetovalca z zapovedjo, da ne smejo streljati, da je potemtakem pogladil svoji pravici pod nosom.

Kakor smo poročali, je občinski odbor sklenil, da se otroci ne smejo udeleževati narodnih zborovanj, če ne, se kaznujejo prireditelji teh naprav. Prav tako po nemčurski pravici. Kaj pa se je pokazalo potem. Krajni šolski svet je sklenil, da se imajo otroci udeležiti šulferajnske slavnosti v Vrbi. In res, vlekli so otroke peš v Vrbo, da so jim tam pokazali svojo narodnost in vse tisto, kar so jim prej obljubili dati. Torej šulferajnska slavnost ni nič kaj nacionalnega, ker je šulferajn družba, ki hoče Slovence kar žive pokopati ali pa še mrtve ponemčuriti.

Če kdo pri nas hoče malo zaplesati na kako harmoniko ali kaj takega, naj le gre ob nedeljah zvečer k cesti, v Vernberg, v eni teh gostiln bo našel gotovo godee, ki prav pošteno godejo in tudi gostilničarji jim včasí vržejo kak groš, dasiravno vedo, da ima gostilničar po postavi dolžnost, da vpraša vstopivšega godca po dokumentu, po katerem ima dovoljenje sploh gosti, če tirja za to plačo ali vstopnino. Če mu pokaže isti papirček, potem šele sme eno zagosti, ali plesati se ne sme, če ni za to posebnega dovoljenja od občinskega predstojništva. — Ta postava je za vse — a našim nemčurskim gostilničarjem je dovoljeno, da smejo pustiti vsakemu „bunkovcu“ v svojih prostorih gosti in k temu še plesati in držati svoje gostilne odprte daleč čez dvanajsto uro po noči. Če se pa v gostilni narodnega rojaka in kmeta občana majhno udari čez uro in v z mizami nabiti sobi malo zasuka, tam pa je kar kazni 50 K itd.

Tako bi vam našteval naprej in vam pravil o pravicah naše občine. Vidite, to je izpolnitev tiste obljube na vsakem nemčurskem zborovanju, da pravijo: „pomagati hočemo Slovencem“. Jaz pa le pravim: požreti nas hočejo, ali le mogoče jim še ni. Da si pa ne bodete glave lomili, kje je pri tem vsem potem druga pravica, namreč slovenska, da k temu vsemu nič ne prikane, vam pa kar naravnost povem. Tisto imajo zaprto pri

Oštinjaku, tam v tistem hlevcu, kjer so imeli enkrat zaprte — cigane. — Torej: vivat iustitia!

Gospodarske stvari.

Črtice o govedarstvu.

(Piše Fr. Dular.)

V tisti deželi je blagostanje doma, v kateri napreduje živinoreja in v kateri cvete poljedelstvo.

(Dalje.)

Na izbiranje plemenskega bika morate polagati še večjo važnost, kakor na izbor krave. Bik zaplodi namreč na leto 70 do 100 telet, a krava pa samo eno, ali k večjemu in izjemno dvoje. Bik je torej v stanu v kratkem času zboljšati živino — seveda če je sam dober za užitek in če je lepe telesnosti — cele vasi, odnosno cele okolice. Recimo, da rabite dobrega bika 3 leta za pleme. V tem času je zaplodel najmanj 250 telet. Priznati mi pa morate, da je vsako dorastlo, od dobrega bika izvirajoče govedo vsaj 40 kron več vredno, kakor ono, katero je zaredil slab junec. V navedenem primeru daje izvrsten bik $250 \times 40 = 10.000$ kron več dobička, kakor pa slab. Iz tega lahko izprevidite, da je dober bik toliko vreden za zboljšanje goveje živine, da ni nikakor predrag, četudi bi bil 100 ali 200 kron dražji od slabega.

Kakšni biki so dobri za pleme? Če hočete zboljšati govejo živino, morate imeti take bike, ki so za pleme v vsakem oziru sposobni.

Za razplodbo sposoben in dober bik mora biti krepak in lepega, prikupljivega telesa, dalje mora biti popolnoma zdrav, dobrega rodu in dobrih lastnosti, rodoviten in primerno star.

Goveda srednjih in manjših kmetovalcev služijo vsem trem glavnim dohodkom (užitkom) in zatorej mora biti plemenski bik take vnanjosti, iz katere se dá sklepati, da bodo njegova teleta za vse tri užitke sposobna. Bik mora biti pred vsem krepak, pravilno zrastle, lepo stvarjen, lepe, prikupljive vnanjosti. Života naj je dolgega, okroglega in povitega. Prsi naj so mu globoke in široke, z eno besedo velike, rebra pa močno izbočena; velike prsi so glavno znamenje, da je bik trden, močen in krepek. Hrbet mora biti raven, ali samo prav malo uleknen. Ledje naj je široko in obilno, a križ širok in raven in tudi na koncu (proti repu) raven; viseč, podrt ali zožen križ je slab. Noge morajo biti ravne, močne in trdne. Glava naj je precej kratka in precej zarodna; čelo bodi široko in ravno. Rogovi naj so kratki, debeli, ravni in vodoravno na stran izrastli. Oči naj bodo bistre, žive in velike ter naj razodevajo moč in iskrenost. Ušesa naj so precej velika, široka in tenka, vodoravno na stran stoječa; preveč viseča ali nazaj obrnjena ušesa kazijo lepoto glave. Vrat bodi srednje kratek, močen, obilen, s širokim, ali ne pretolstim grebenom; podvrtnik (komžola) naj mu je srednje velika. Kom ali viher naj mu je širok, zaroden in okroglast. Oplečje mora biti polno, mesnato, ravno tako tudi stegni. Rep mu je dolg, na korenju debel, proti koncu pa droben, lakotnice so majhne in dobro zalite. Trebuh bodi srednji, t. j. ne prevelik, pa tudi ne premajhen. Koža naj je voljna, gladka in raztezna, dlaka pa mehka, svetla, kratka in ležeča. Gledati je tudi na to, da je možnja dobro razvita, gladka, trda in popolnoma zdrava.

Slabotne in za pleme nesposobne bike poznate po tem-le: Oni imajo premajhne in preozke (kravje) glave, dolga in ozka čela, tanke in dolge rogove, dalje ozke, stisnjene prsi, dolg in ozek vrat brez širokega grebena, oster in podrt (viseč) križ, vdrt in ozek hrbet, prevelik trebuh, pretanke in napačno stoječe noge itd. Z biki take telesnosti ni mogoče zboljšati goveje živine.

Za pleme dober bik mora biti popolnoma zdrav. Zapomnite si prav dobro, da skoté le zdrave plemenske živali trdne in zdrave mladice, a bolehave bolehave potomstvo. Ako bik hitro in požrešno žre, ako je dobro rejen, ako ima lepo in svetlo dlako, ako je čil, živ in vesel, ako ima bistro oko, ako redno prežvekuje, moči ter se pravilno snaži, ako mu je dihanje mirno in žila pravilna in ako ne kašlja, tedaj si morete misliti, da je zdrav.

V naših krajih boluje precej živine na jetiki, sušici ali tuberkulah. Jetika je podedljiva bolezen, katera se podeduje od živinčeta na živinče. Jetika se v življenju težko spozna brez cepljenja. Zatorej vam svetujem, da pustite vsakega bika po živino-zdravniku s tuberkulinom cepiti, predno ga odločite za pleme. Tuberkulin natanko pové, ali je bik zdrav ali jetičen. Jetičen bik ni na noben način za pleme, ker prenaša to bolezen na svoje potomstvo. Pozor torej!

(Dalje sledi.)

Slovenci, spominjajte se Velikovski šole!

Podpirajte družbo sv. Cirila in Metoda!

Mizarskega pomočnika,
ki ima veselje do orgljarskega dela, takoj sprejme **Franjo Grafenauer**, orgljarski mojster na Brdu, p. Šmohor. Biti mora trezen in zanesljiv ter življenja na deželi vaje. Oglasi pismeno.

Hrvaška zavarovalnica
proti ognju (a v kratkem času tudi za življenje)
išče pod vrlo ugodnimi pogoji
glavnega zastopnika za celo Koroško.
Reflektantje naj oddajo svoje ponudbe pod št. 1000 na upravo lista.

Svoji k svojim!

Opozorjamo vsakega varnega rodoljuba na edino hrvatsko zavarovalno zadrugo

„CROATIA“

pod pokroviteljstvom kralj. glavnega mesta ZAGREBA
z jamstveno glavnico 500.000 kron
in temeljno glavnico 200.000 kron.
Ista zavaruje na Štajarskem, Kranjskem in Koroškem vse premičnine, živino in pridelke proti ognju po najnižjih cenah.

Vsa pojasnila daje:

Podružnica „CROATIE“ v Trstu.

Zastopniki se iščejo po vseh večjih krajih Kranjske, Štajarske in Koroške.

! Železnina!

Razno orodje, krmilniki, ploče za ognjišča, šine za kolesa, osi, verige, cokolje-zavornice, žreblje, cveki iz žice, vijaki, kuhinjska posoda itd. se dobiva za vsako prav primerno ceno v trgovini

Peter Merlin v Celovcu,
pri zlati krogli.

! Žganje!

Dobro, ceno žganje
priporoča tvornica rženega žganja
v Blatu pri Pliberku.

Cene: 30, 35, 40 krajcarjev za liter.

Na prodaj je

lepo majhno posestvo

v Dvoru pri Šmihelu nad Pliberkom, blizu železnice in tekoče vode, vse v dobrem stanu, z zidano, z opeko pokrito hišo in skednjem, lepim vrtom in rodovitnim poljem (dva orala) in dobro zaraščenim gozdom. Preživi se lahko ena krava in troje svinj. Prav ugodno za rokodelce. Proda se takoj in pod ugodnimi pogoji. Več pove posestnica **Magdalena Mikle**, v Spodnjih Libučah, pošta Pliberk na Koroškem.

Dobri in pridni

hlapci

se takoj sprejmejo na posestvu „Stefanshof“ v Blatu pri Pliberku. Plača 15 do 20 kron, po uporabnosti.

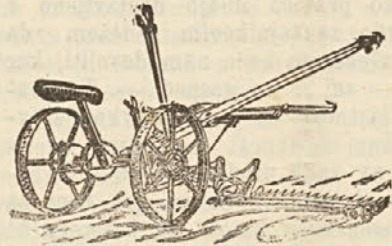
Apno

1. vrste, 100 odstotno, v velikih kosih, se dobiva pri podpisanih na vagone ali vozove, vozine prosto do gradbenega prostora, po najnižjih cenah ob vsakem času.

Ant. Schmauzer, Ign. Teyrowsky,
Annabrücke. Galicija.
Železniška postaja Grabštanj.

Stroji za košnjo

trave, detelje in žita.

Obračalniki
in
grablje za seno
s konjskim
obratom.

Stiskalnice za seno in slamo z ročnim obratom, stroje za robkanje turščice, mlatilne stroje, vitelje, vetrnike, trijerje, pluge, valce, brane, stroje za pripravljanje krme, stroje za posnemanje mleka, sesalne separatorje itd. izdeluje kot **specijalitete** s poročtvom v najnovejši, najizvrstnejši izdelbi

Ph. Mayfarth & Comp.

tvornice poljedelskih strojev
na Dunaju, II./1, Taborstrasse št. 71.
Ilustrovani cenik zastoj in poštne prosto.
Iščejo se zastopniki in preprodajalci.

Na prodaj je

harmonij,

popolnoma novega zistema, z viola, gamba, 8 stop. reg., močnim glasom, lastnega izdelka, popolnoma nov, pripraven za vsak pevski zbor. Zanesljivim osebam tudi na obroke.

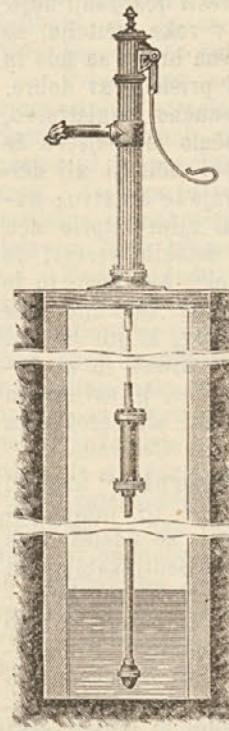
Franjo Bernot,

organist v Šmartnu pri St. Pavlu v Labodski dolini.

Prva in največja slovenska trgovina z železnino

„Merkur“

P. Majdič
Celje

priporoča vse **stavbinske potrebščine, okove, štedilnike, kovane in vlite ograje** v razne svrhe, **vodovodne cevi, sesalke in vodovodne naprave** sploh.

Bogata zaloga **najboljših poljedelskih strojev** — posebno pa za sedaj priporoča: **peronospera brizgalnice, žvepljalne mehove, kose** z znamko sv. Cirila in Metoda, **srpe in brusne kamne.**

Novosti: **vlečne grablje**, s katerimi lahko ena oseba toliko naredi kakor šest ljudi z navadnimi malimi grabljami.

Nepremočljive plahte za vozove in komate so v zalogi.

Verujte mi,

najmočnejša pijača

je voda — ker goni ne le mline in žage, temveč dostikrat tudi vsakovrstne kmetijske stroje, kakor mlatilnice, škoporeznice itd. Izvršitev takih vodnih naprav prevzame vsled večletne izkušnje pod strogim jamstvom za vseskozi pravilno izvrševanje in po primerni nizki ceni podpisani. Posreduje tudi pri nakupovanju, da se naročujejo le izkušano praktični in fini stroji, ter preskrbi vse potrebščine, kakor: cirkularne žage, transmisije, žične vrvi (Drahtseil), vodne cevi, jermenje itd. itd.

Josip Božič, posestnik in gostilničar v Dolini,
pošta: Grabštanj, Koroško.

NB. Ker se da skoraj vsaka, če tudi majhna voda, izrabiti, pridem, če zahtevano, da prečenim, koliko je dobiti moči, in koliko bi približno stalo.

Kopališče in vodno zdravilišče v

Kamniku na Kranjskem.

Postaja c. kr. državne železnice.

Popolno zdravljenje z vodo, solnčno, ogljenokisle in električne kopeli, zdravljenje s suhim, vročim zrakom, masaža in zdravstvena telovadba. Dijetno zdravljenje. Načrti zastoj. — Sesija od 20. maja do septembra.

Zdravniški vodja: **Dr. Rudolf Wackenreiter.**

Zahtevajte pri nakupu

Schicht-ovo štedilno milo z znamko „jelen“.

Varstvena znamka.

Ono je **zajamčeno čisto** in brez vsake škodljive primesi. Pere izvrstno. Kdor hoče dobiti zares **zajamčeno pristno**, perilu neškodljivo milo, naj pazi dobro, da bo imel vsak komad ime „SCHICHT“ in varstveno znamko „JELEN“. **Dobiva se povsod!**

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

Aksijski kapital K 2.000.000.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Prodaja srečk proti mesečnim odplačilom.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Kolodvorska cesta št. 27.

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone. Daje predujme na vrednostne papirje. — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavnice.

Eskompt in inkaso menic. — Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. — Podružnica v Spiljetu.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga.

Promet s čeki in nakaznicami.